

VĚTRNÍK

Vydává MěstNV ve Vysokém n. Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - roč. VII, č. 5

Vysoké nad Jizerou 21.května 1974

Mezinárodní den dětí.

Letos 1.června se bude na celém světě již po pětadvacáté slavit MDD. Hlavním pořadatelem oslav ve Vysokém nad Jizerou bude SRPŠ při ZDŠ, jakožto organizace, jejímž jediným programem je péče o šťastný a radostný život dětí. K tomuto slavnému dni přeje SRPŠ všem dětem, aby jim bylo dopřáno prožít celý život ve zdraví, štěstí a míru. Oslav MDD se SRPŠ zúčastní těmito akcemi.

- 1/ SRPŠ zaplatí všem žákům školy vstupenky na divadelní představení pro děti, pořádané v Krakonoši dne 1.června.
- 2/ Pro 40 neplavců bd 3. do 6. třídy se uspořádá v červnu čtyřdenní soustředění v Turnově, spojené s plaveckým výcvikem v krytém bazénu.
- 3/ Před koncem školního roku -26. června - bude přespolní běh dětí 1.až 9. třídy. Spolupředatelem bude TJ Jiskra. Téhož dne v 19 hod. bude slavnostní táborák s programem a předáváním diplomů.

D. Kavanová

Po devětatraceti letech

Květnové dny byly radostnou a důstojnou oslavou všech pracujících po celé naší socialistické vlasti.

Milióny lidí se radovaly nad dosaženými výsledky v průběhu dvacetidevíti let a s láskou vzpomínaly všech, kteří nám dopomohli k budování ušlechtilých cílů v míru a pokoji.

Ve Vysokém nad Jizerou začaly oslavy před 1.májem lampionovým průvodem, kterého se zúčastnilo nad očekávání na 600 občanů. Naši nejmenší přispěli k zpestření průvodu 84 lampiony, jejichž barevnost a pestrost dojemně působila a dodávala pochodu jistě dobrou náladu. Před vatrou bylo vypuštěno na 30 raket. K přítomným promluvil předs. SPB s. Stanislav Haas.

1. května- do slunného rána v 6 hod. zazněl "budiček", který vylákal na prvomájovou manifestaci 949 občanů. Vyzdobeným městem nesli vlajkonosi v čele průvodu 22 vlajek a závěr průvodu uzavíralo 5 alegorických vozů ZOU. Slavnostní proslov přednesl tajemník OV KSČ s. Miloslav Čáp.

3. května uspořádali žáci ZŠ " Běh vítězství " a pionýři uctili památku zastřelených v květnu 1945 položením květin k jejich pomníkům. - K žákům promluvil s. uč. P. Jandourek.

9. května, kdy před 29 lety přineslo hrdinství Rudé armády a československých vlastenců na československou půdu svobodu, konal se v urnovém háji pietní akt za účasti 350 osob. Věnce rudých květů položili pionýři ZŠ za zvuků Pochodu padlých revolucionářů k pomníku padlých za I.světové války. Další věnce položili pionýři k pomníkům zastřelených obětí. V proslovu vzpomněl s.St. Haas známých i neznámých, kterým nebylo dopřáno přežít těžké dny okupace i fašistického běsnění. Zemřeli, abychom my mohli žít.

Pietní akt skončil československou a sovětskou státní hymnou.

Marie Ďoubalíková

Má rodná Jizera

V létě tak pokorná,
vyschlá jako chladná stařena,
ploužíš se Jizero v šedozeleném závoji
svých vod

potrhaným o skaliska,
s očima podmalovanými černými kruhy tůní.

Dnes divoká zlobně přehlušuješ šumot lesů,
hrdá na dary vod,
které Ti přinášejí věrné potoky.

Rozvaluješ se ve svém starém korytu,
vyspravovaném na březích mladými
výhonky olší.

Pod doteky slunce pozvedáš medově
zlaté torso svých peřejí.

Jen zpívej dál k oslavě jara
svou hlučnou píseň,
zpitá pěnou tajících sněhů
z vrcholků hor.

Odcházím , bojím se Tvé divoké krásy !

/ Vzpomínka JUDr Vládi Róna na jeden krásný jarní den u Jizery na Hradsku./

K jubileu vysocké továrny Ze zápisků Ant.Junka / archiv muzea/ III.pokračování.

Ve schůzi společníků bylo zadáno provedení stavby rokytnického stavitele Neťukovi, a komínu firmě Fischer & Dvořák z Prahy. Rozpočtové náklady činily: za postavení tkalcovny 83.300 Kčs, strojovna a kotelna 25.062,50 Kčs a za komín 6.575,75 Kčs. Celková částka činila 114.938,25 Kčs.

V červenci r. 1903 byly c.k. hejtmanstvím v Jilemnici schváleny doplněné a opravené plány a týmž uděleno dne 11.srpna téhož roku výměrem č. 20685 povolení ke stavbě. Dokončení stavby smluveno k 15. říjnu téhož roku, kterýžto termín byl pravděpodobně dodržen, poněvadž již 5.listopadu byl z nádraží v Přívlace přivezen na valnicích s mnoho spřežím továrenský kotel, jehož transport budil po celé trase zaslouženou pozornost. V následujících měsících se již v postavené budově montovalo strojní zařízení a stavy. Podle původních plánů byly postaveny dva sály pro 204 stavy a budova pro kancelář, šlichtovnu a expedici.

Dne 27.února 1904 konána kolaudace postavené tkalcovny a společníkům uděleno živnostensko-právní povolení k jejímu užívání, a 4.března poprvé zarachotily stavy spuštěné tkalcí. Pak v pondělí dne 7.března začala pravidelná práce. Tehdy se pracovalo od 6. hodin ráno do 6.hodin večer.

Po uvedení závodu v provoz se brzy ukázalo, že dosavadní strojní park nepostačí

k zkolání zakázek, takže společnost se rozhodla co nejrychleji rozšířití závod, a tak již 7.května r.1905 předkládá stavitel J. Neřuka další rozpočet na přístavbu tovární budovy směrem k městu v částce 20.809,88 Kčs, která má pojmouti dalších 156 mechanických stavů. Přístavba povolena hejtmánstvím dne 15.července s příkazem provedení různých bezpečnostních opatření. V té době také vystupuje již třetí člen společenstva František Ladislav Petrák.

Elektrické osvětlení v celém podniku instalovala firma František Křižík v Praze Karlíně za rozpočtovou částku 4.000,-Kčs, v níž zahrnut byl i veškeren potřebný instalační materiál včetně dynama o výkonnosti 15KW, 220 voltů, 68 ampér o 850 obrátkách za minutu, ve váze 720 kg. Byl to tehdy nejmodernější stroj. Až do roku 1920 -21 bylo to po tu dlouhou řadu let jediné elektrické osvětlení v městě.

V r.1909 vystupuje ze společnosti další její člen Karel Brož, takže k 1.lednu 1910 z původních sedmi společníků zbývají jenom tři Dr Oldřich Kramář, Josef Vodse-
dalek a Josef Hladík.

Zřízení zdejší továrny bylo pro naši podhorskou oblast velkým dobrodiním. Dělníci opouštěli vzdálená pracoviště a tím, že byli již zapracováni, byli pro závod velkým přínosem. Mimo tkalců a tkadlen místních přicházeli však i další z okolních míst a to i s rodinami, takže se ukázala potřeba výstavby bytů pro ně. Proto již v roce 1906 se firma rozhoduje postavit pro zaměstnance tovární dům, jehož stavba zadána opět staviteli Neřukovi podle plánů stavitele Hájka rovněž z Rokytnice a to za ofertní cenu 20.625,78Kčs.

Do poklidu této budovatelské práce vypukla 26.července 1914 světová válka. Část zaměstnanců nastoupila vojenskou službu, ostatní se museli rozejít za jiným zaměstnáním. Stroje se zastavily.

Pokračování příště.

Když se říkalo " Ve zdraví rozterhat "

Seděli u rozpálených nasejpaček a v kouři je nebylo vidět. Oba kouřili svorně tabák Baču a bubínek červený, že až dlouhá trouba celá zrudla a v kamínkách hučelo. Spalvali vánoční stromček a jehličí praskalo. Šetřili proud a seděli při "černé hodině" dva naši sousedé Sternádek s Farským. Sternáčkovi šudrovala okolo kamen a rozpálený bubínek byl umístěn uprostřed světnice a trouby byly dlouhé nejméně pět metrů, aby bylo hodně tepla.

A oba vzpomínali. "Hochu, tak nák porád spomínám, jak nám ten život perché a furt jen vidím tu první světovou válku a jeden tomu nemůž ani věřit, že je to padesát let. Jo, to sme byli děti a spomeň jaká to byla patálie s botkami. Já měl jedny střevíce koupený na jarmarku vod packejch šeucu, noha v tom klácala, protože botky musely vydržat kolik let a když už persty u nohou byly zdeformírovaný a v botkách záblo, tak se teperve uvažovalo vo novejš. Vod krejčího Nečáskasem měl z jarmarku cajkovéj voblek a vod Haase čepici přes uši. Palcáky byly na šnůrce vokolo kerku, aby prej je něhde nezašantročil a starou šálku po tátoj sem měl vomotanou vokolo kerku. Když merzlo, tak sem nosil knoflíkový bačkory taky z vysockýho jarmarku, protože na Vysokým bylo asi dvacet bačkorářů a voni dávali bačkory jeden lepčí jak druhej. Ve škole sme měli asi pět páru skich s holema a patkama, kerým se potom říkalo kerkonošský vázání. Voni ty patky šly na boty i na bačkory!"

Fraskej pokyvoval a povídá: " Zrounička takle to bylo se mnou se škerbálama i s cajkovicema. Jarmark byl pro nás velkým svátkem a jinde se vošacení nekupovalo. A já se ti strašně pamatuju jak sme spolu jednou po vysockým jarmarku dostali vobá manželstrový kalhoty. A když měl čloujek něco novýho na sobě tak máma dycky říkala - dej ní pámbu lehký vodpočinutí - abych prej to vezdraví rozterhal a štípla mě do ramene. Já ti tenkrát strašně berzy poslech a když se vstal viseť na jablonový větvi tak voni to gatě nevydržaly, krapet to terhlo a manželster byl vejpuř. Já to teda ve zdraví rozterhal, ale ten nářez a lamento doma, na to do smerti nezapomenu!"

Sternádek skočil Farskýmu do řeči: " Já zas stejně jako ty, ukrutně rád jezdil na velčku, no jak se lidově říká na renvolfu a vozil sem v předu holky. Tůze se mě líbilo Machče Tichánkovo, takový důce kreu a mlíko a voni renvolf neměli, tak sem ji posadil do sítky, vobouma nohama sem se vodrážel jako vysockej listonoš Hladík, abych ukákal jak umím rejdoval. Na selnici bylo pelno ledu a proto sme se nák šmejkli a už sme byli v Šindelářově stodole. Holce ani mě se nic nestalo, Machče se jen připočuralo leknutím a s brekem to hnalo. To byl taky doma cirkus, ale vysockej kolář Vosedálek dal zase renvolf do richtíku, ale Machče už se mnou nechtělo jezdit a jezdila pak s Tebou, že prej umíš lepčí rejdoval. Tenkrát sem měl na Tebe vstek a asi dva dni sme spolu nepro-

mluvili. A to byl taky konec mý první lásky s Machčetem! Farskej se spokojeně uculoval do fousu a povídá: "No a koukni, vona mě tá Mařka byla vlasně souzená. Vod toho jejího počurání a renvolfu sme se do sebe zakoukali a žijeme zrouna tak jako ty se svou starou šťastně ještě dneska!"

Vod kamen se vozvala poslouchající Sternáčice: "Ale to je škoda, že to tenkrát takle dopadlo! Von by sá byl možná Sternádek Machče vzal a já mohla udělat jinčí štěstí! Sternádek se otočil ke kamnu a povídá: "Enu vosobo ještě řekni, že sme to spolu vesele všecičko nerozterhali, jako tudle soused tý gatě na jabloni". Usmívající Sternáčice s rukama na zástěře na břiše prohodila: "To víš, starej, že Tě jan tak zkouším, protože to byl stejně náš vosud tenkrát u tý muziky, tos byl ještě fešák, ale tejdě je z Tebe takovej protiunej dědek a mudeřlant a paličák paličákovitej."

Farskej začal honem jinou: "Máme lidičky na co spomínat, vono prožít dvě světový války s hladem, nás naučily skromnosti, kerou naši mladí neznaj a když jim vo tom poudáme, tak tomu stejně nevěřej a tudle mě hoch vod círy, jako mňuk povídá "Ale dědo, necul něco, my ti to stejně nevěříme, protože seš tak prouhanej s těma tvejma válkama a hladem".

Sternádek končil: "Jó, voni nám nevěřej, co sme prožili. Měli sme se narodit tak vo padesát roku pozděj! Sousedé se rozloučili a ještě se smluvili, že druhý den půjdou na Vysokej prodat těch pár březovejch košťat, po kerejch je shánka. U Sternádku zasedli k večeři.

Jos. Ďoubalík

Vo strejcoj Florijáněj.

Cesta kolem sjeta.

"Poudal tulle Stanislau, vysockýho švakra France hoch, že hrajou nádrhenej kus - "Cesta kolem sjeta" už prej asi podesátý, a že von v tom hraje asi štyry úlohy. Někýho brámina, námořníka a ještě taky indyjána nebo něhdy vojáka, polle toho s kým se zrouna potřebuje seprať. Von je to teda hoch šikounej. Lidi se prej na to hernou až vod Lomice a vyderžej tam sedat do jenny hodiny spůlnoci. Tak co, že bysme se tam taky poďvali?" "Inu divalla sou různé, poudá Krupička. Toť mužme." Tetky nechali doma-něhdo přec musí hlídat barák - a tak jeden večír, voči jako vejdukky, vejrali strejci jako u vyteržení co tam všeco nebylo k vidění. Hdo to jaktěživo viďal, slona, vopice, krokodýly, hady, moře, lodě, dráhu a třelby jako vo božím těle. Všecko jako živý a vopraudický jan promluvit, a všecko za jeden večír a pohodelně na žilli. Co jim ale nepasovalo, to byl pan Fix a co chvíli sebou vertali na žilli dyž proved panu Fokoj nákou nekalotu aby ho zderžal. Nejvíc se čertil Krupička a chvílema zaverčal: "Zatracenej pacholek. Sou lidi různé, ale takovýholle mezka nepravýho jeden tak hned nevidí. A dyž bylo po divalle, prikazoval Florijáněj, aby řek Stanislavoj, ať toho chlapa tam vickrát nepošťej, že je tam jen pro zlost, a že by ho nejrač rosáp. Strejc mu to rozmlouval, že to tak musí bejt, že ináč by to nebylo pořádný a napínavý divallo. Dyž pak zjedali, že v Indyi s neboštikem spálej i vdovu co po něm vostala, poudal Krupička, že to je volovina, protože ten muskej už z toho stejně perdlajs má, ale že by patřilo vzít na to svý báby, aby viďaly co jinde s báhama tropěj a že by si jich, jako strejcu, víc vážily.

Floriján zas vertal hlavou nad tím handlem dyž pan Fok kupoval toho slona. Polle něj to bylo horši handerkování než dyž kupoval Karpiškovu tele. S vobouma překrutně sáplu, dyž na jeviště za náramnýho rámusu a škvěkotu vlitli ze všech stran indyjáni. "Kristepana, a na stromě je jen to hošiště Paspert. Tolle by tak chtělo nejmin Buffalo Bila," lekal se Krupička. A dyž pak mezi ně vterhli vojáci, mohli si voči vykoukat po Stanislavoj, ale hde pak. V cuku letu z toho byla taková řezba, že museli stáhnout voponu. Nejvíc ale vyterpěli, dyž u Lívěrpůlu vylítla do luftu loď a všecko i s panem Fokem se topilo ve velnách. Tu Krupička zmoženej tou trakédýje se neuderžal a nahlas zalamentoval: "Tak, a tejdě už je to všecko v hajzlu a mužme jít domu!"

Stanislau jim vypravoval, že dyž to hráli poperve, tak při tomle jennání připomínal režizér starýmu Prusákoj, co v divalle rychtoval třelbu, aby si dal záležet, že tolle má vylítnout do luftu celej šíf, tak aby mu to jen nepšouklo. A von mu poudá, že bez starosti, že to už má zrychtovaný, a vlez si pod jeviště. A dyž pak přišla tá chvíle, tak prej se vozvala taková prasecká rána, až se perkna nadzvelly, a vzadu u sálu se vysypaly tuplovaný vokna. Po jennání se Prusák, celej začerněnej vyhrabal z podjeviště a tence poudá: "Tak ců? Pšouklo to?" Jo, pšouklo ty hovado. Vokništata sou v perdeli! Při poslennim jennání poudá Krupička: "Sem napatej jako kšanda s pelným trakařem, a ctižádostivej jak to dopanne." Enu, jak to mohlo dopanout než dobře. Ze strejcu po tolika ouzkostech a rozčilení jako by spallo centový

závaží. Stejně to byly ještě zatraceně úzkostné chvíle, když hodiny začaly vodbíjet tu devátou a pan Fok nhlde. A když pak až při tom poslenním cverknutí se vdeuřely dveře, vobjevil se v nich pan Fok a přej: " Dobřej večír pánové!"

Ale Krupička byl stejně samá starost jesli pan Fok se někdy nevomeškal, a jak zje-
dal, že někdo ze vsi byl v divalle, hned byl u něj a co prej pan Fok, jesli zas při-
šel akorát.

Floriján mu poudá: " Seš dětina, Krupičko, ukrutnej dětina, dyť to je jen divallo, to musí dycky dopannout stejně dyby to hráli třá tisickrát." Ale Krupička si nedal říc. "Co mně budeš hloupě poudat. Sou pády různé. Proč by třá i na divadle se nemoh jennou vomeškat."

Prokop Hásek.

Až si půjdete odpočinout do parku

Návštěvníky našeho městského parku letos velmi mile překvapí nová úprava záhonků a cestiček okolo "perly parku" -sochy Karla Havlíčka Borovského. O toto překvapení se zasloužili Ladislav Hladík, vrchní zotavovny Větrov a Josef Hladík, bývalý poštov-
ní zaměstnanec, kteří zde vysázeli několik druhů nových květin a keřů. Za jejich dobro-
volnou a obětavou práci jim patří srdečný dík všech našich občanů i všech hostů naše-
ho města.

tr Hn

Ještě "Nazdar, tati".

Mnoho radosti a dobré pohody připravili naši ochotníci návštěvníkům vysockého divad-
la nastudováním operety Karla Valdaufa " Nazdar, tati!" O vánocích ji zahráli 4 x a
v jarním období 9 x. Operetu měli pečlivě nacvičenou a dobře obsazenou. Musíme oce-
nit velikou snahu herců i technického personálu. Při dnešní dvousměnné pracovní době
bylo nastudování pro ochotníky i muzikanty časově velmi náročné. Při posledním před-
stavení na 1. máje odpoledne bylo vidět s jakou chutí všichni hráli. 33 zájezdů z oko-
lí svědčí jak se opereta líbila. Ještě by se mohla hrát, protože neuspokojených zájem-
ců, kteří se chtěli na naše ochotníky přijít podívat, bylo při každém představení
mnoho. Všechna představení shlédlo téměř 5.000 diváků. Četná písemná poděkování podě-
kování adresovaná souboru z mnoha závodních výborů ROH, které uskutečnily do Vysokého
zájezd, svědčí o tom, že naši zahráli opravdové lidové divadlo.

Na přání návštěvníků M.Štočková

Předávání občanských průkazů.

Na středu 8.května 1974 snad nikdy nezapomenu. V ten den, pro nás slavnostní, jsme
dostali občanské průkazy. Každý byl naplněn něčím zvláštním, co se nedá snadno
popsat. Již slavnostní oblečení vyvolávalo nádhernou atmosféru. Dnešním dnem snad
máme začít žít svým plným životem, na který jsme se každý velmi těšil. V předchozích
rocích jsme vždy závistivě hleděli za tou šťastnou třídou, kterou právě tato čest
zastihla. Nyní jsme sami stáli před s. předsedou národního výboru. Převzetím této le-
gitimace jsme si na sebe naložili mnoho povinností, které musíme dodržovat, avšak
též mnoho práv, vyrovnávajících všechny ty povinnosti. Byli jsme hrdi na to, že dostá-
váme průkaz ve slavné májové dny, kdy před 29 lety jsme byli osvobozeni Rudou armá-
dou. Ke konci této malé slavnosti jsme byli velice mile překvapeni. Ku příležitosti
vydání občanského průkazu jsme obdrželi malý dárek, který nám bude tento slavnostní
den stále připomínat. Z budovy MěNV jsme vycházeli pyšní na to, že jsme nyní právo-
platnými občany Československé socialistické republiky - naší krásné a milované
vlasti.

Ivo Lněnička

Drobné zprávy.

25. dubna bylo důstojně a slavnostně vzpomenu to ve velkém sále Krakonoše 25 let pio-
nýrské organizace. Po slavnostním shromáždění pionýrů následoval program dětí LŠU.
Večer se vydařil a děti se líbily jako vždy, protože jejich projev je bezprostřední
a nefalšovaný.

K 1.a 9. květnu propůjčil prezident republiky státní vyznamenání nejlepším jednot-
livcům a kolektivům v celé republice. V našem okrese obdrželo vyznamenání " Za vyni-
kající práci" šest pracovníků. Mezi nimi Milada Soukupová, ošetrovatelka dojníc ze
Státního statku ve Vysokém nad Jiz. B l a h o p ř e j e m e !

Po úspěšném večeru poesie Jiřího Wolкера, kterou uspořádala Středisková knihovna

se SSM, následoval další večer 8.května, s poezií španělského básníka F.G.Lorcy. Básník byl v mladém věku zastiřelen fašisty. Působivé pásmo zarecitoval soubor Okresního kulturního střediska v Semilech s doprovodem náladové kytarové hudby. Protože provedení i prostředí je působivé, zdá se, že v tomto druhu kultury bude naše knihovna s polu se SSM pokračovat. Vlastivědné muzeum připravuje u příležitosti čtyřicátého výročí smrti akadem. malíře a ilustrátora Adolfa Kašpara na červen výstavu "Adolf Kašpar a kraj Zapadlých vlastenců". Při této příležitosti si budou moci návštěvníci prohlédnout některé originály ilustrací k Raisovým spisům. Výstava potrvá celý červen. P a s t n a m y š i - s tímto titulem u nás ve Vysokém bude pohostinsky vystupovat divadelní ochotnický soubor " T y l " z Lomnice nad Popelkou 25.května 1974 - v sobotu . Hru napsala ve světě známá spisovatelka detektivek Agatha Christie. Tato hra se nepřetržitě úspěšně hraje na všech světových jevištích už několik let. Zajistěte si včas vstupenky ve Vlastivědném muzeu.

J.Ř.

N a r o z e n i n y .

Dne 22. května oslaví paní Marie Ševčíková 70 let.

Přejeme hodně zdraví !

Ú m r t í .

- Dne 3. května zemřela s. Františka Řeháková, roz. Čmuhálková ve věku 74 let
- Dne 6. května zemřel p. Karel Kocour ve věku 75 let.

Čest jejich památce !

Redakci zaslané použité i nepoužité rukopisy nejsou-li vyžádány zpět, ukládají se do archivu zpravodaje. Celoroční předplatné poštou 25,-Kčs. Větrník vychází jednou měsíčně. Řídí redakční rada. Příspěvky psané strojem, nebo čitelně zaslajte nejpozději do 10. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena Kčs 1,-.